

2014-01-14

Yrkesföreningen för
Budget- och skuldrådgivare i
kommunal tjänst

Justitiedepartementet

Remissvar till betänkandet SOU 2013:72 Ut ur skuldfällan

BUS - Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst är en yrkesförening för landets kommunalt anställda budget- och skuldrådgivare. Föreningen har ca 300 medlemmar vilket innebär att nästan alla budget- och skuldrådgivare är medlemmar i föreningen. Vi är glada över att vi som remissinstans får möjligheten att delge våra synpunkter på utredarens förslag.

Sammanfattning

Föreningen instämmer i förslagen med utökade informationsinsatser, betalningsförmedling, förenklad ansökan och två betalningsfria månader. Att inledandebeslutet blir startdatum och möjlighet att efter avbruten skuldsanering få skuldsanering igen anser vi är mycket bra.

Föreningen anser att en ytterligare förstärkning av insolvenskriteriet med en tidsgräns hade varit att föredra framför utredarens förslag ”överskådlig tid”.

Föreningen anser att det är mycket bra med förslaget om en flexiblare längd gällande betalningsplanen. Vi anser dock att det är viktigt att även få med gruppen sk evighetsgäldenärer som har betalat mycket länge och oftast är i akut behov av ekonomisk rehabilitering. Bevisbördan har givetvis gäldenären och vi håller inte med utredaren om att det skulle vara svårt att påvisa detta.

Utredaren borde trycka mer på kvalificerad budget- och skuldrådgivning i kommunen. I utredningen framgår vikten av att kommunerna följer lagtexten så att **kvalificerad** budget- och skuldrådgivning finns att tillgå i varje kommun. Vi anser att utredningen måste trycka mer på att kommunerna ska erbjuda en kvalificerad budget- och skuldrådgivning så att medborgarna kan få en likabehandling i hela landet. Detta är ytterst väsentligt för att vi ska nå målsättningen med få fler gäldenärer att ansöka och även genomföra/fullfölja sina skuldsaneringar.

Vi motsätter oss utredarens intention att skuldsatta så snabbt som möjligt ska ansöka om skuldsanering. Vår bedömning är att det är mycket viktigt att ha sin hushållsekonomi i balans och att vara förberedd inför en skuldsanering för att optimera förutsättningarna att klara av skuldsaneringen och därefter förbli skuldfri.

Vi befarar att ett utökat stöd från Budget- och skuldrådgivarna till gäldenärerna kommer att leda till att kommunerna behöver utöka sina resurser i takt med att skuldsaneringsansökningarna ökar.

Kapitel 6

Att utöka informationsinsatser och inrätta internetportal välkomnas och kommer att leda till att fler skuldsatta kommer att ansöka om och erhålla skuldsanering. Skriftlig

information får ses som ett komplement och som en ingång till skuldsanering. Vi bedömer att det i de flesta fall krävs personliga möten med en budget- och skuldrådgivare för att ansökan och framför allt genomförandet av skuldsaneringen ska lyckas.

Informationssatsningen medför troligen en ökad arbetsbelastning för kommunernas budget- och skuldrådgivning. Fler kommer att vilja ansöka om skuldsanering eller på andra sätt ordna upp sin ekonomi. De eventuellt ökade kommunala kostnaderna avseende budget- och skuldrådgivning vägs med goda marginaler upp av de stora samhällsvinsterna man vet ekonomisk rehabilitering genererar, se Konsumentverkets rapport 2011:11, Budgetrådgivning – en kortsiktig kommunal kostnad eller en lönsam social investering.

Vi välkomnar utökade resurser till Konsumentverket då det idag saknas möjligheter för vidareutbildning för de Budget- och skuldrådgivare som gått grundkursen. Utbildning är en av de viktigaste delarna för att möjliggöra en högre nivå på kvalité och likriktning på Budget- och skuldrådgivarna. Föreningens målsättning är att arbeta fram ett förslag för certifiering av budget- och skuldrådgivarna.

Kapitel 7

En förenklad ansökan med skyldighet att enbart uppge en uppskattad skuldsomma kommer troligtvis leda till att fler på egen hand, utan att först vara i kontakt med budget- och skuldrådgivning, kommer att ansöka om skuldsanering. Ur ett rättsäkerhets- och likabehandlingsperspektiv är det då bra att Kronofogdemyndighetens utredningsansvar utökas. En skuldsatt som gör en egen ansökan kan av okunskap lämna felaktiga eller otillräckliga uppgifter och det kommer att krävas betydligt mer utredningsarbete av Kronofogdemyndigheten för att besluten ska fattas på rätt grunder och vara hållbara. Tidsbesparingen för Budget- och skuldrådgivarna att inte efterforska skulduppgifter välkomnas. Resurserna kan då istället läggas på rådgivning och förebyggande arbete.

Vår erfarenhet är att skuldsatta oftast inte har någon realistisk uppfattning om skuldsumman och vi tror att det kan bli svårt att få en rättvis uppfattning om den skuldsatte är kvalificerat insolvent eller ej. På den förenklade ansökningsblanketten bör en ruta läggas till om studieskulder då vi tror att de skulderna annars kommer att medräknas i den totala skuldbördan.

Vi befarar att förslaget där Kronofogdemyndigheten ges större möjligheter att införa kungörelser i ortstidningar kan leda till att fler gäldenärer drar sig från att ansöka. Föreningen anser därför att nuvarande lydelse i 15§, särskilda skäl, bör behållas. Det bör även beaktas att gäldenärer flyttar runt och att det då kan bli tal om flera ortstidningar vilket leder till ökade kostnader för Kronofogdemyndigheten.

Kapitel 8

Föreningen anser att det är mycket bra att det kvalificerade insolvenskriteriet förs in och definieras i lagtexten. Den matematiska beräkningen som görs idag är en dålig och stelbent mätare. Föreningen anser att en ytterligare förstärkning av insolvenskriteriet med en tidsgräns dock hade varit att föredra.

8.7.3 s 178 Föreningen instämmer till att behovet av rehabilitering är särskilt betydande för gäldenärer i livets mitt (ålder 30-45). Det är extra viktigt att inte exkludera dessa från skuldsanering då den samhällsekonomiska nyttan är betydande. Föreningen instämmer

även med utredarens slutsats att det idag ger negativ inverkan på betalningsmoralen då lagstiftningen straffar de gäldenärer som skaffar så goda förutsättningar som möjligt framför de som anstränger sig mindre.

Föreningen anser även att de ansträngningar som gäldenären gjort genom att betala på skulderna under många år ska vägas in i varje bedömning och ge en slags rehabiliteringsrabatt i det nyanserade synsätt som utredaren föreslår.

Kapitel 9

Föreningen välkomnar en mer flexibel betalningsplan. Det skulle framför allt vara rimligare med kortare betalningsplaner. Internationellt sett är tendensen att en 3-årig plan är mer regel än undantag och det skulle gynna även de svenska gäldenärerna, som skulle återhämta sig snabbare till ett samhällsnyttigt liv.

Vi välkomnar förslaget att påbörja skuldsaneringsperioden redan från inledande beslutet och det kommer att förkorta skuldsaneringsperioden betydligt. Det krävs dock en mycket noggrann beräkning av Kronofogdemyndigheten, som trots få uppgifter måste beräkna ett rimligt betalningsutrymme. Vi bedömer att en större buffert måste ingå i detta första beslut. Det är också nödvändigt att Kronofogdemyndigheten informerar de som inte har haft någon kontakt med budget- och skuldrådgivning om vikten av att hushållsekonomin är i balans. Till exempel kan ett felaktigt preliminärskatteavdrag leda till att en skuldsanering stjälpas om kvarskatten inte kan betalas.

Föreningen välkomnar två betalningsfria månader och anser att det är mycket viktigt och kommer ha stor betydelse inte minst sett ur ett barnperspektiv. Antalet omprövningar bör också minska i och med detta. Det är av yttersta vikt att bufferten inte minskas p.g.a. detta då den fyller ett annat behov.

Snabba besökstider kommer sätta press på kommunerna. Budget- och skuldrådgivningen kommer med största sannolikhet att behöva utökas. Vi delar inte utredarens bedömning om att det kommer vara tillräckligt tidsvinst med de strukna arbetsmomenten i förhållande till att fler ärende inkommer och behöver mer hjälp direkt.

Kapitel 10

En betalningsförmedling anser vi är mycket bra. Dagens betalningsplaner är oerhört svåra att tyda och de omprövningar som grundar sig på att betalningsplanen missförstått kommer att försvinna. Budget- och skuldrådgivarnas administrativa arbetsuppgifter med att hjälpa skuldsatta med betalningsplanerna skulle försvinna till förmån åt rådgivningsarbete.

Kapitel 11

Förslaget att kunna få skuldsanering igen (om skuldsaneringen avbrutits) anser vi är mycket bra. Främst med tanke på att fler kommer att ansöka om skuldsanering utan att ha balans i sin hushållsekonomi. De kommer då att ha möjlighet att börja om igen om skuldsaneringen avbryts. Barnperspektivet är mycket viktigt i denna fråga.

Kapitel 12

Naturligtvis ska budget- och skuldrådgivningens verksamhet aktivt medverka till att skuldsatta ansöker om skuldsanering. Vi anser, till skillnad från utredaren, att den skuldsatte bör ha en hushållsekonomi i balans **innan** ansökan om skuldsanering lämnas. Budget- och skuldrådgivningens arbetsinsats ska koncentreras på tiden innan ansökan

om skuldsanering. Att inte ha balans i sin vardagsekonomi och samtidigt få skuldsanering är kontraproduktivt. Risken för ny skuldsättning och att misslyckas med sin skuldsanering blir stor. Det finns inget egensyfte i att antalet ansökningar om skuldsaneringar ska öka utan syftet med skuldsaneringslagen måste vara att så många överskuldsatta som möjligt blir ekonomiskt rehabiliterade och förblir skuldfria.

Om fler ansöker om skuldsanering utan att ha sin hushållsekonomi i balans kommer det att innebära att budget- och skuldrådgivningen måste förändra sin verksamhet till att mer akut kunna ta emot skuldsatta som under sin skuldsaneringsperiod får problem som egentligen skulle ha retts ut innan (till exempel fel beskattning och omprövningar grundat på otillräckliga/felaktiga uppgifter i ansökan). Att lösa saker i efterhand är naturligtvis mer arbetskrävande än om arbetet gjorts innan ett beslut om skuldsanering fattats. Det är även svårare att motivera en gäldenär som får ”ytterligare” ett misslyckande att bära att orka ta nya tag igen.

Att arbeta med skuldsanering är givetvis mycket viktigt men vi vill även betona att 64 % av budget- och skuldrådgivarnas arbete ägnas åt annat än skuldsanering. Det handlar bl a om sk frivilliga förslag till uppgörelser för de medborgarna som inte är aktuella för skuldsanering eller inte vill ansöka av andra skäl. Det är även en stor del som behöver hjälp med sin vardagsekonomi (budgetrådgivning) för att stoppa ny skuldsättning. Även det förebyggande, utåtriktade arbete är viktigt utifrån att förebygga att överskuldsättningsproblemen uppstår.

Vi vill poängtera att det är av största vikt att kommunerna kan erbjuda en kvalificerad budget- och skuldrådgivning. Föreningen anser därför att det bör förtydligas ytterligare i lagtexten till att ”lämna **professionell** budget- och skuldrådgivning”. I dag finns det en allt för olikartad rådgivning runt om i kommunerna och en högre kompetens och förstärkning genom utbildning behöver komma till. Förslaget om en bastjänst i varje kommun tillstyrker föreningen med glädje.

Föreningen instämmer i utredarens åsikt om utövandet av tillsynen över budget- och skuldrådgivningen. För att säkerställa en kvalificerad budget- och skuldrådgivning för medborgarna är det viktigt att tillsynsansvaret förtydligas.

Kapitel 14

För kommunernas del innebär en ny skuldsaneringslag troligen ett behov av utökade resurser i takt med ökningen av antalet skuldsaneringsansökningar och arbetet kan behöva organiseras utifrån att fler akuta situationer kan komma att uppstå (se kommentarer ovan).

Vi instämmer i utredarens åsikt om att budget- och skuldrådgivning är kostnadseffektivt och en viktig investering utifrån ett kommunalt perspektiv men vi vill även betona det utifrån ett samhällsperspektiv. Kommunen får i en del fall tillbaka medel i form av ökade skatteintäkter men de stora vinnarna på att rehabilitera överskuldsatta är Försäkringskassan och Landstinget. Det borde därför vara rimligt att staten/regionen finansierade eller delfinansierade budget- och skuldrådgivningen. Det saknas helt enkelt ekonomiska incitament för kommunerna att agera preventivt och ta hela kostnaden för insatsen för att sedan inte få någon eller ringa utdelning. De (Försäkringskassan och Landstinget) som får vinsterna satsar inget. Helhetsperspektivet bör verkligen tas till vara utifrån ett samhällsperspektiv. Se Konsumentverkets rapport 2011:11, Budgetrådgivning – en kortsiktig kommunal kostnad eller en lönsam social investering, s40.

BUS -Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst.

Styrelsen genom

Marie Magnusson

Sekreterare i Yrkesföreningen för Budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst

Budget- och skuldrådgivare i Lunds kommun